

De 30:12-13 avec commentaires (< Responsa)**פרשנים לדברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג**

Légende

et repères chronologiques :
voir à la fin du document (page 12)

דברים פרק ל פסוק יב-יג	TaNaKh De 30:12-13 (traduction Jacques KOHN pour Tora Temima)
(יב) לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשָּׁמַיִמָּה וַיִּקְחֶהָ לָנוּ וַיִּשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה : (יג) וְלֹא מֵעַבְרָה לַיָּם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲבֹר לָנוּ אֶל עֵבֶר הַיָּם וַיִּקְחֶהָ לָנוּ וַיִּשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה :	(12) <i>Elle n'est pas dans le ciel, pour dire : Qui montera pour nous vers le ciel et il la prendra pour nous, et il nous la fera entendre, et nous la ferons ?</i> (13) <i>Et elle n'est pas au-delà de la mer, pour dire : Qui passera pour ns vers au-delà de la mer et il la prendra pour nous, et il nous la fera entendre, et nous la ferons ?</i>

תרגום אונקלוס דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג	Targum Onqelos (traduction d'après Roger LE DÉAUT)
(יב) לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא לְמִימָר מִן יִסֵּק לָנָא לְשָׁמַיָּא וַיִּסְבִּינָהּ לָנָא וַיִּשְׁמַעְנָא יְתָהּ וְנַעֲבֹדנָה : (יג) וְלֹא מֵעַבְרָא לַיָּמָא הִיא לְמִימָר מִן יַעֲבֹר לָנָא לְעֵבֶר יָמָא וַיִּסְבִּינָהּ לָנָא וַיִּשְׁמַעְנָא יְתָהּ וְנַעֲבֹדנָה :	(12) <i>Elle n'est pas dans le ciel, pour [qu'il nous faille] dire : Qui pour nous montera au ciel, la prendra pour nous, et nous la fera entendre, pour que nous la mettions en pratique ?</i> (13) <i>Elle n'est pas non plus au-delà de la mer, pour [qu'il nous faille] dire : Qui pour nous passera au-delà de la mer, la prendra pour nous et nous la fera entendre pour que nous la mettions en pratique ?</i>

תרגום יונתן דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג	Targum Jonatan (traduction d'après Roger LE DÉAUT)
(יב) לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא לְמִימָר מִן יִסֹּק בְּדִילָנָא בְּשָׁמַיָּא וַיִּסְבִּינָהּ לָנָא וַיִּשְׁמַע יְתָהּ לָנָא וְנַעֲבֹדנָה : (יג) וְלֹא מִן הָאֵל לְעֵיבֶר יָמָא רַבָּא הִיא לְמִימָר מֵאֵן יַעֲיִבֵר בְּדִילָנָא לְעֵיבֶר יָמָא רַבָּא וַיִּסְבִּינָהּ לָנָא וַיִּשְׁמַע יְתָהּ לָן וְנַעֲבֹדנָה :	(12) <i>Elle n'est pas dans le ciel, pour dire : Qui pour [bedil] nous montera au ciel, la prendra pour nous, et il nous la fera entendre pour que nous la mettions en pratique ?</i> (13) <i>Elle n'est pas nonplus là-bas, au-delà de la Grande Mer pour dire : Qui pour [bedil] nous passera au-delà de la Grande Mer, la prendra pour nous et nous la fera entendre pour que nous la mettions en pratique ?</i>

כתר יונתן דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג	"La Couronne de Jonathan" (ben Uziel) = celui du Targum ci-dessus (?)
(יב) לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא לְאִמּוֹר מִי יַעֲלֶה בְּשִׁבְלֵנוּ בַּשָּׁמַיִם וַיִּקְחֶנָּה לָנוּ וַיִּשְׁמַע אֹתָהּ לָנוּ וְנַעֲשֶׂנָּה : (יג) וְלֹא מִן הַלֵּאָה לְעֵבֶר הַיָּם הַגָּדוֹל הִיא לְאִמּוֹר מִי יַעֲבֹר בְּשִׁבְלֵנוּ לְמַעַבְרַת הַיָּם הַגָּדוֹל וַיִּקְחֶנָּה לָנוּ וַיִּשְׁמַע אֹתָהּ לָנוּ וְנַעֲשֶׂנָּה :	(12) <i>Elle n'est pas dans le ciel, pour dire : Qui montera pour nous vers le ciel et il la prendra pour nous, et il nous la fera entendre, et nous la ferons ?</i> (13) <i>Elle n'est pas nonplus là-bas, au-delà de la Grande Mer pour dire : Qui pour [bedil] nous passera au-delà de la Grande Mer, la prendra pour nous et nous la fera entendre pour que nous la mettions en pratique ?</i>

<p>תרגום ירושלמי דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג</p> <p>(יב) לֹא בִשְׁמַיָּא הִיא אורײַתָּא לְמִימָר אֶלְנוּי מִן אִין הִנֵּה לָן חַד כְּמִשְׁה נְבִיא דִּי יְסוּק לְשְׁמַיָּא וְיִיתִי יְתָה לָן וְיִשְׁמַע יְת פִּקּוּדֵיָּא וְנַעֲבַד יְתָהוּן :</p> <p>(יג) וְלֹא מֵעַבְרָ יִמָּא רַבָּא הִיא אורײַתָּא לְמִימָר אֶלְנוּי הִנֵּה לָן חַד כְּיוֹנָה נְבִיא דְיִיחֻחוֹת לְעוֹמְקֵי יִמָּא רַבָּא וְיִיתִי יְתָה לָן וְיִשְׁמַע יְת פִּקּוּדֵיָּא וְנַעֲבַד יְתָהוּן :</p>	<p>Targum Yerushalmi (traduction d'après Roger LE DÉAUT)</p> <p>(12) <i>Elle n'est pas dans le ciel</i>, pour [qu'il nous faille] dire : "Ah ! Si nous avions quelqu'un comme Moïse le prophète, qui monterait au ciel, la prendrait pour nous, et nous en ferait entendre les <i>préceptes</i> pour que nous les mettions en pratique ! "</p> <p>(13) <i>Elle n'est pas non plus au-delà de la Grande Mer</i> pour [qu'il nous faille] dire : "Ah ! Si nous avions quelqu'un comme Jonas le prophète, qui descendrait dans les profondeurs de la Grande Mer, nous la remonterait et nous en ferait entendre les <i>préceptes</i> pour que nous les mettions en pratique ! "</p>
<p>רש"י דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג</p> <p>(יב) לֹא בִשְׁמַיָּם הִיא - שָׂאֵלוּ הִיְתָה בְּשָׁמַיִם הִיִּית צָרִיד לַעֲלוֹת אַחֲרֶיהָ וּלְלַמְדָּה :</p>	<p>Rashi sur De 30₁₂₋₁₃ (vocalisat° et traduct° par Tora Temima)</p> <p>(12) <i>Elle n'est pas dans le ciel</i> – Car si elle était dans le ciel, tu devrais y grimper derrière elle pour l'étudier (cf. 'Erouvin 55a, voir ci-après).</p>
<p>תלמוד בבלי – עירובין – דף נה-א</p> <p>וְהִינֵנוּ דְאָמַר אַבְדִּימִי בַר חֲמָא בַר דּוֹסָא, מַאי דְכָתִיב : "לֹא בִשְׁמַיָּם הִיא", "וְלֹא מֵעַבְרָ לִים הִיא". "לֹא בִשְׁמַיָּם הִיא", – שָׂאֵם בְּשָׁמַיִם הִיא, אַתָּה צָרִיד לַעֲלוֹת אַחֲרֶיהָ, "וְלֹא מֵעַבְרָ לִים הִיא". – וְאֵם מֵעַבְרָ לִים הִיא, אַתָּה צָרִיד לַעֲבוֹר אַחֲרֶיהָ.</p> <p>רַבָּא אָמַר : "לֹא בִשְׁמַיָּם הִיא" – לֹא תִמְצָא בְּמִי שְׁמַגְבִּיהָ דַּעְתּוֹ עָלֶיהָ בְּשָׁמַיִם, "וְלֹא מֵעַבְרָ לִים הִיא" - רַבָּא אָמַר : – וְלֹא תִמְצָא בְּמִי שְׁמַרְחִיב דַּעְתּוֹ עָלֶיהָ כְּיָם.</p> <p>רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר : "לֹא בִשְׁמַיָּם הִיא" – לֹא תִמְצָא בְּגִסֵּי רוּחַ, "וְלֹא מֵעַבְרָ לִים הִיא" : רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר : – לֹא תִמְצָא לֹא בְּסַחְרָנִים וְלֹא בְּתַגְרִים.</p>	<p>Talmud Babli, 'Erouvin 55a sur De 30₁₂₋₁₃ (traduct° d'après Sefaria et Tora Temima)</p> <p>Et cette idée, [qu'il faut faire de grands efforts pour conserver sa connaissance de la Torah,] est conforme à ce qu'Avdimi bar Hama bar Dosa a dit : Quel est le sens de ce qui est écrit : <i>"Elle n'est pas dans le ciel... ni au-delà de la mer"</i> (De 30:12-13) ?</p> <p><i>"Elle n'est pas dans le ciel"</i> [indique] que, – si elle était dans le ciel, tu devrais y grimper pour l'atteindre,</p> <p><i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer"</i> [indique que] – si elle était au-delà de la mer, tu devrais la traverser pour l'atteindre, [car il faut déployer tous les efforts nécessaires pour étudier la Torah].</p> <p>Rava a enseigné : <i>"Elle n'est pas dans le ciel"</i> : – Tu ne la trouveras pas chez celui qui "élève sur elle son savoir" comme le ciel [en raisonnant sans limite sur ses fondements par manque de foi en son authenticité].</p> <p><i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer"</i> : Rava a enseigné : – Et tu ne la trouveras pas auprès de qui "élargit sur elle son esprit" comme la mer , [c'est-à-dire qui se complaît dans la vie de ce monde-ci].</p> <p>Rabbi Yohanan a enseigné : <i>"Elle n'est pas dans le ciel"</i> : – Tu ne la trouveras pas chez les orgueilleux, [qui ne s'abaissent pas à interroger ceux qui sont aptes à leur fournir les connaissances qu'ils ne détiennent pas] (ibid.).</p> <p><i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer"</i> : Rabbi Yohanan a enseigné : – Tu ne la trouveras pas chez les commerçants et les marchands ambulants, [qui, pris par leurs déplacements constants, ne peuvent se consacrer à son étude].</p>

<p>תלמוד בבלי – בבא מציעא – דף נט-ב</p> <p>"לא בשמים היא" : מאי לא בשמים היא, א"ר ירמ'י, שכבר נתנה תורה מהר סיני ואין אנו משגיחין בבת קוליא [ב"מ נ"ט ב']:</p>	<p>Traité Bava Metsi'a 59b sur De 30₁₂₋₁₃ (traduct° d'après site Sefaria et Tora Temima)</p> <p>"Elle n'est pas dans le ciel" - Que veut dire : "Elle n'est pas dans le ciel" ? Rabbi Yirmeya a enseigné : Maintenant que la Tora a été donnée au mont Sinaï, nous ne prêtons plus attention à une Voix du Ciel [pour trancher les problèmes de <i>halakha</i> à l'encontre de la majorité] (<i>Bava Metsi'a</i> 59b).</p>
<p>תלמוד בבלי – תמורה – דף טז-א</p> <p>"לא בשמים היא" - אמר רב יהודה אמר שמואל, שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה, אמרו לו ליהושע שאל, א"ל לא בשמים היא [תמורה ט"ז א']:</p>	<p>Traité Temoura 16a sur De 30₁₂₋₁₃ (traduct° d'après site Sefaria et Tora Temima)</p> <p>"Elle n'est pas dans le ciel" – Rav Yehuda a enseigné [au nom de] Chemouel : Trois mille <i>halakhot</i> ont été oubliées pendant les journées de deuil pour Moché. Ils ont dit à Yehochou'a : "Demande [à Hachem, comme le faisait Moché] !" Il a répondu : "Elle n'est pas dans le ciel !" (Temura 16a).</p>
<p>אבן עזרא דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג</p> <p>(יב) "לא בשמים היא" - פירוש נפלא :</p> <p>(יג) מעבר לים - פירוש רחוקה. ויתכן שהוא הים הגדול, שלא יוכל אדם להכנס ברחבו מפני חשכת המים:</p>	<p>Ibn Ezra (Abraham) [Deut. parasha "Nitsavim" 30:12-13]</p> <p>(12) "Elle n'est pas dans le ciel" – interprétation : cachée.</p> <p>(13) "au-delà de la mer" – – interprétation : éloignée. Et il est possible que ce soit la grande mer, dans la largeur de laquelle un homme ne peut pas entrer à cause de l'obscurité de l'eau :</p>
<p>פירוש הרא"ש על התורה דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב</p> <p>(יב) "מי יעלה לנו ה' שמימה.</p> <p>ר"ת מילה וס"ת ה' רמז שבזכות מילה עלה למרום:</p>	<p>Commentaire du "Rosh" (= Rabbénû Asher) sur la Tora : De 30:12</p> <p>(12) "Qui "montera pour "nous vers le "ciel – Mot fait d'initiales (rash'ei tévot) <i>et le sens de cette expression est (?) une allusion à ce que c'est par le mérite de la circoncision ("מ"י"ל"ה) qu'il est monté vers la hauteur.</i></p>
<p>רבינו בחיי דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב</p> <p>(יב) לא בשמים היא. יתכן לפרש כי מפני שהתורה הזאת היתה בשמים יאמר: מעתה לא בשמים היא, שכבר הורדתה לכם משם, ומלת "היא" תרמוז כי החכמה העליונה בשמים:</p> <p>ולא מעבר לים היא. זה ים אוקיאנוס הוא הסובב את כל הישוב ששם החכמה העליונה, ולכך הוצרך להזכיר "ים", שאם לא כן היה לו להזכיר התהום, ושיאמר "לא בתהום היא", כדבר איוב שאמר: (איוב כח, יד) "תהום אמר לא בי היא", והיה הספור יותר נאות להזכיר דרך עליה ודרך ירידה.</p>	<p>Rabbénou Be-Hayyè sur De 30:12 (traduct° d'après le site Sefaria)</p> <p>(12) "Elle n'est pas dans le ciel" – Il est possible que la raison pour laquelle Moïse soulève ce point soit parce qu'avant d'apporter la Torah au peuple, elle avait en effet résidé au ciel, et nous avons cité des arguments offerts par les anges s'opposant à sa descente sur terre. Le mot היא que nous aurions pu considérer comme redondant, est une référence au plus haut niveau de חכמה, la sagesse de l'émanation, qui réside bel et bien au ciel.</p> <p>"Ce n'est pas non plus au-delà de la mer" – C'est une référence au grand océan qui entoure toute la masse terrestre, une zone où se trouve cette sagesse supérieure. La raison pour laquelle la Torah (Moïse) devait s'y référer comme ים ("yam" = mer) est que sinon il aurait dû être décrit comme תהום ("tehom" = abîme), et la Torah aurait dû écrire תהום אמר לא בי ("L'abîme dit : ce n'est pas en moi") [se référant à la sagesse] (cf. Job 28:14). Il est stylistiquement plus édifiant de se référer à l'océan comme quelque chose d'élevé que comme quelque chose évoquant des visions d'un abîme profond, comme le fait le mot תהום.</p>

והזכיר על כל דבר ודבר מלת "היא" שהוא לשון מעוט, ולרבות החכמה העליונה המקפת את הכל, מקפת את הגלגלים והגלגלים את הים, והים את הישוב, וזהו שאמר: לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא, להורות כי יש חכמה רחוקה, וכן: לא בשמים היא, ולא מעבר לים היא.

ועוד נוכל לומר כי הזכיר ארבעה פעמים מלת "היא" כנגד ארבעה יסודות העליונים הנמשכים ונאצלים מן החכמה העליונה, ואלו שמותם ברמז: אברהם יצחק ויעקב ודוד, נאצלו מהם כנגדם בעולם הנפרדים ארבע חיות הקודש וארבעה אופנים, ובעולם השפל הזה ארבעה יסודות שהם קיום כל מורכב ועמידתו.

ובמדרש: (עירובין נה א) לא בשמים היא, לא תמצא בגסי הרוח, ולא מעבר לים היא, לא תמצא לא בסחרנין ולא בתגרין, שמואל אמר אין התורה מצויה לא באסטרולוגין ולא באצטגנינין, שנאמר: לא בשמים היא, אין התורה מצויה אלא במי שמתעסק במלאכת שמים. אמרו לו לשמואל: והלא אסטרולוגוס אתה, אמר להם: מימי לא הסתכלתי בחכמה זו אלא בשעה שהייתי נפנה לבית המים, עד כאן.

ועל חכמות אלו היה מזהיר ישעיה לישראל ואמר להן: (ישעיה נה, ב) "למה תשקלו כסף בלוא לחם ויגיעכם בלוא לשבעה", יאמר להם: אתם שוקלים כסף ומפזרים ממון לקנות חכמות שאינן לחם ואין הנפש נזונית בהן, או למה אתם יגעים ומאבדים כוחכם ומכלים ימיכם בדברים שלא תשבע נפשכם מהם, שמעו שמוע אלי ואכלו טוב, היא

La raison pour laquelle Moïse a ajouté le mot היא ("hi" = celle-ci) à chacune de ses descriptions de différents endroits est que chaque fois que le mot היא apparaît, il représente une diminution de la zone signifiée. Afin d'inclure la sagesse suprême dont nous avons parlé, le système planétaire aurait également dû être inclus, vu qu'il entoure l'océan. Voyant que la sagesse suprême entoure tout l'univers visible, Moïse, en se référant à des parties de celui-ci, a clairement expliqué ce point en limitant chaque partie du mot היא, c'est-à-dire "cela seulement". Le mot היא utilisé ici fait référence à la partie de l'univers habité par l'homme. C'est pourquoi il a ajouté : *"ce n'est pas trop loin de vous"*, ce qui implique qu'il existe en effet des niveaux de sagesse qui sont au-delà de l'homme à atteindre ((Note éditeur même en étudiant la Torah et en l'observant))

Nous pouvons supposer que Moïse a utilisé le mot היא quatre fois afin de faire allusion aux quatre fondamentaux célestes de base qui émanent de cette sagesse suprême. Ils sont mentionnés dans les noms des patriarches Abraham, Its'hak, Yaakov et David. La vision du prophète Ézéchiél (chap. 1) dans laquelle quatre חיות ("hayyoth" = vivants), des figures ressemblant à des bêtes équipées d'anges, sont présentées correspondent également à ces quatre principes fondamentaux de la sagesse céleste émanée des créatures sur terre. Ils sont décrits ailleurs comme ארבעה אופנים ("arba ah ofanim" = quatre roues), une description allégorique de ce qui supporte le מרכבה ("merkavah"), le char dans lequel la Shekhinah est perçue. Traduite dans notre langue terrestre, ce sont les quatre éléments qui sont les parties constitutives de toute matière tangible sur terre. Ils assurent la pérennité de l'univers terrestre lorsqu'ils sont combinés dans les bonnes proportions.

Une approche midrashique de nos versets, basée sur Eiruvין 55a : Les mots *"Ce n'est pas au ciel"* signifient que la Torah ne se trouve pas parmi les gens hautains et arrogants. Les mots *"Ce n'est pas au-delà de l'océan"* signifient que la Torah ne se trouve pas parmi les gens qui voyagent constamment d'un endroit à l'autre pour gagner leur vie, c'est-à-dire les colporteurs. Samuel a dit que la Torah ne peut pas être trouvée parmi les astrologues ou les astronomes professionnels, vu que la Torah écrit : *"ce n'est pas au ciel"*. La Torah ne peut être trouvée que parmi les personnes préoccupées par la poursuite de questions orientées vers des préoccupations célestes. Les gens ont interpellé Samuel, lui disant que, vu qu'il était lui-même astronome, comment pouvait-il faire une telle affirmation ? Il a répondu : *"de tous mes jours, je n'ai jamais regatdé חכמה ("hokhmah" = la sagesse) sauf quand je me soulageais [litt^m : quand "j'allais à la salle d'eau" : הייתי נפנה לבית המים]*

((Note éditeur à une époque où il m'était interdit de m'engager dans la poursuite de la Torah))
(cf. Devarim rabbah 8:6. Jusqu'ici le midrash.

Concernant les disciplines, c'est-à-dire l'astrologie et l'astronomie, Isaïe avertit le peuple d'Israël en leur disant (Is 55:2) : *"Pourquoi dépensez-vous de l'argent pour ce qui n'est pas du pain et votre labeur pour ce qui ne satisfait pas ?"* Isaïe voulait dire que ses compatriotes gaspillaient leur argent pour acquérir une "sagesse" qui ne satisferait ni leur corps ni leur âme ; il a ajouté : *"prêtez attention à moi (Dieu), et vous mangerez des aliments de choix et profiterez des mets les plus riches. Écoutez-moi donc et mangez ce*

התורה הנקראת "לקח טוב", כי זהו הלחם האמתי ושיהיה לכם לשבעה, וכן: תתענג בדשן נפשכם, כלומר בלחם הזה תתענג נפשכם בזיו העליון כמו שהגוף מתענג בדשן, וכן אמר דוד על תענוג הנפש: (תהלים סג, ו) "כמו חלב ודשן תשבע נפשי".

ומכאן שאין להתעסק בשאר החכמות אלא בעיקר שהיא תורתנו. צא ולמד משמואל שלא היה מתעסק בהם אלא במקום האסור לדבר שם דברי תורה, והוא מקום בלתי טהור, וכן אמרו רז"ל: (מנחות צט ב) צא ובקש שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמד חכמת יונית. והטעם מפני שמתוך עסק שאר החכמות יבא האדם לפעמים בדת לידי נטיה מדרך האמת, כי אין לך שום חכמה בעולם שאין בה פסולת וסיג, כי לכך נמשלות החכמות כלן לכסף, כי הכסף ברוב יש בו סיגים ואינו כסף צרוף, אבל תורתנו כסף שאין בו סיג כלל, ולכך נמשלת לכסף צרוף, הוא שכתוב: (תהלים יב, ז) "כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים":

מי יעלה לנו השמימה. יש בכאן רמז כי השם המיוחד לא תתכן השגתו כי אם לעם ישראל הנמולים שהם חתומים באות ברית קדש, ומצינו ג"כ שלא יתנבא מעומד אלא מי שהוא נמול, שכן מצינו באברהם קודם המילה שכתוב בו: (בראשית יז, ג) "ויפול על פניו", לא היה מתנבא אלא נופל, לאחר המילה מעומד, שכן כתוב: (בראשית יח, כב) "ואברהם עודנו עומד לפני ה'", ובלעם לא התנבא מעולם אלא נופל, שנאמר: (במדבר כד, ד) "נופל וגלוי עיני", וכן רמזו משה במה שאמר להקב"ה בסנה: (שמות ג, יג) "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם", יאמר כי הנמולים ישאלוהו על השם המיוחד.

qui est bon : et c'est la Torah dont il est écrit qu'elle est טוב לקח ("lèqah tov" = un bon achat en Pr 4:2). C'est la vraie nourriture qui satisfait ceux qui "la consomment". Quand Isaïe dit תתענג בדשן נפשכם ("jouissez avec vos âmes des aliments les plus riches", il se réfère au "pain" qui satisfait l'âme de l'homme, la nourriture spirituelle, la Torah. La comparaison de דשן ("dèshèn" = graisse, mets succulent), quelque chose de physique, de matériel, est utilisé par le prophète pour illustrer en langage humain l'essence spirituelle de ce que la Torah fournit à ceux qui l'étudient. De telles métaphores pour les questions spirituelles se trouvent également dans le Ps. 63:6 : "Le lait et la graisse rassasient mon âme". Clairement, David ne veut pas dire que l'âme doit être nourrie de lait.

Tout ce qui précède enseigne que Samuel ne s'est pas engagé dans l'étude de l'astronomie à une époque où cela aurait été en concurrence avec l'étude de la Torah. Puisqu'il est interdit de s'engager dans le discours de la Torah, ou même de contempler des pensées de la Torah, alors que l'on est dans les bains publics ou dans les toilettes, il pourrait utiliser ce temps pour augmenter ses connaissances dans d'autres disciplines. Nos sages (*Menachot* 99) ont dit : "Allez étudier la philosophie grecque à une heure qui n'est ni jour ni nuit". Ce qu'ils voulaient dire, c'est que la préoccupation de toute discipline autre que la Torah expose l'étudiant au danger d'être influencé par l'élément théologiquement erroné, dont certains se trouvent toujours éparpillés dans ces textes. C'est la raison pour laquelle ces disciplines ont été comparées à l'argent, étant donné que l'argent contient invariablement des impuretés à moins qu'il n'ait été affiné encore et encore. Notre Torah est comparée à cet argent, c'est-à-dire כסף צרוף (*kèsèf tsrouf*) : c'est ce que David voulait dire dans le Ps. 12:7 lorsqu'il écrivait : "Les paroles de l'Éternel sont des **paroles pures**, de l'argent purgé dans un creuset de terre, raffiné au sextuple".

"**Qui monterait au ciel pour nous ?**" – L'acronyme de ces mots est מילה, à partir duquel nous trouvons ici un indice que seules les personnes qui ont été circoncis ont une chance d'atteindre une véritable appréciation de la nature unique de Hachem. Seul le peuple juif qui porte le signe de l'alliance sur son corps même a une chance d'atteindre un tel niveau spirituel. Nous constatons également que même les prophètes ne peuvent pas prophétiser en position debout à moins qu'ils n'aient été circoncis. Tant qu'Abraham n'avait pas été circoncis, il tombait toujours quand D.ieu lui parlait (Note éditeur : autre que dans un rêve quand il était de toute façon prostatique) cf. Ge 17:3 : "Il est tombé sur le visage". C'était avant sa circoncision. D'autre part, après avoir été circoncis et récupéré des effets, et avoir prié au nom des justes à Sodome, la Torah parle de lui comme עומד לפני ה' "toujours debout en présence du Seigneur" (Ge 18:22 ; comparer *Tanhchuma lech lecha* 20). Bile'am, en revanche, n'a prophétisé que lorsqu'il était dans une position couchée, comme nous le savons d'après Nb 24:4. Moïse a également fait allusion à l'incapacité du peuple juif à son époque à atteindre une véritable appréciation du saint nom de D.ieu. C'est pourquoi il dit à D.ieu : "Si les gens me demandent quel est son nom (le D.ieu au nom duquel tu prétends parler), que leur dirai-je ?" Il a peut-être voulu dire que les quelques israélites qui étaient circoncis à cette époque poseraient une telle question.

<p>ומפני שהמצוה חתומה באות ברית קדש, על כן אמרו במדרש (שהש"ר ב, יח): (שיר השירים ב, ו) "בצבאות או באילות השדה", צבא שיש לי בה אות. ולא אמרו "שהיה לי לאות". והזכיר הכתוב ברמז מילת הבשר בחתימת השם המיוחד אחר שהזכיר בפירוש מילת הלב באמרו למעלה: ומל ה' אלהיך את לבבך וגו', כי מלת הלב הוא בטול יצר הרע, וכשיתבטל היצר הרע נמצאו אבריו של אדם כולם נמשכים ומדובקים בשם המיוחד ויעשו בטבע מה שהשכל מחייב. ובא הרמז בפרשה הזאת להורות כי בזמן הגאולה יהיו כל ישראל בעלי ההשגה מולי הלב והבשר, דבקים בשם המיוחד, וזה רמז: מ'י יעלה ל'נו ה'שמימה. וכן אמר הנביא ע"ה: (ירמיה לא, לג) "כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם".</p>	<p>Voyant que la <i>mitswah</i> (le terme utilisé dans notre passage pour toute la Torah) qui porte le sceau de la Sainte Alliance exige comme condition préalable à l'accomplissement que les personnes qui le font aient été circoncis, les sages du Midrash (<i>Shir hashirim Rabbah</i> 2:18) ont dit, concernant <i>בצבאות</i> (<i>"par les armées ou par les biches des champs"</i>), que le mot "Armées" se réfère aux Armées supérieures ainsi qu'aux Armées inférieures, ceux sur la terre qui ont été témoins de l'alliance (Ct 2:7). Les Hôtes auxquels il est fait référence sont ceux qui portent déjà une marque distinctive (circoncision) par opposition à ceux qui ne porteront cette marque qu'à l'avenir. Notre verset fait indirectement référence à la circoncision de notre chair après avoir ouvertement fait référence à la circoncision de nos cœurs par les mots : "<i>Et le Seigneur ton Dieu circonscira ton cœur</i>". Cette dernière circoncision entraîne dans son sillage la neutralisation de la mauvaise pulsion. Une fois que cela s'est produit, tous les organes d'une personne sont impatients de jouer leur rôle respectif dans l'accomplissement des commandements de la Torah, ce que la raison dicte. Être attiré par le nom du Seigneur sera alors un état de choses naturel. Tout cela est évoqué dans les mots : "<i>Qui montera au ciel à notre place ?</i>"</p> <p>«Note éditeur À ces moments où vous ne souffrez plus de la mauvaise envie, il n'y a pas besoin d'un intermédiaire, que quelqu'un monte au ciel en votre nom : Tu peux le faire toi-même»</p> <p>Le prophète Jérémie fait référence à cet état de choses lorsqu'il écrit (Jr 31:33) "<i>Car tous me connaissent, depuis le plus étit jusqu'au plus grand</i>".</p>
--	---

<p>בעל הטורים דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב</p> <p>(יב) "מי יעלה לנו השמימה". ר"ת מילה וס"ת יהו"ה.</p> <p>לומר שאינו יכול לעלות השמים אצל ה' אם לא יהא נמול (תנחומא לך לך כ).</p> <p>התהלך לפני והיה תמים (בראשית יז א) שנאמר על המילה (ב"ר מו ד): □</p>	<p>Ba al ha-tourim (Rabbi Ya'aqov ben Asher) sur De 30:12</p> <p>(12) "<i>Qui 'montera pour 'nous vers le 'ciel</i> – Mot fait d'initiales (rashéï tévot)</p> <p>Pour dire qu'il ne peut pas monter au ciel chez le Saint -béné soit-il-, s'il n'est pas circoncis (<i>Tanhuma</i>, lekh lekha 20). [Et aussi] "Marche devant moi et sois intègre" (Ge 17:1), ce qui est dit à propos de la circoncision (cf. <i>Beréshit Rabba</i>, 46:4).</p>
---	---

<p>ספורנו דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג</p> <p>(יב) "לא בשמים היא לאמר". לא יקרה לך בענין התשובה שתצטרך בה להגדת נביא:</p> <p>(יג) "ולא מעבר לים היא". גם כן לא תצטרך בה לחכמי הדור הרחוקים שיפרשו לך. באופן שיהיה זה אפשר לך בח"ל ולא יקשה עליך כמו שיקרה באיזו מצוה שנפל בה ספק ותצטרך לפירוש חכמי הדור או שהיא נמנעת בח"ל:</p>	<p>Sforno (Obadya ben Ya'aqov) sur De 30:12-13 (traduct° site Sefaria)</p> <p>(12) "<i>Elle n'est pas dans le ciel pour dire</i>" – Pour te repentir, tu n'as pas besoin de te tourner vers un prophète qui représente le ciel.</p> <p>(13) "<i>Et elle n'est pas au-delà de la mer</i>" – De même, vous n'aurez pas besoin que les sages de la génération lointaine vous l'expliquent. De sorte qu'il t'est possible d'éclairer la halakha et ce ne sera pas difficile pour toi comme cela se produirait pour une mitsva où il y a un doute et où tu as besoin de l'interprétation des sages de la génération ou quand y manque la clarté de la halakha.</p>
---	--

<p>מנחת שי דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג</p> <p>(יב - יג) "לנו": הראשון והשני והרביעי הלמ"ד דגושה.</p> <p>יַעֲלֶה-לָנוּ, וְיִקְחֶהָ לָנוּ, יַעֲבֹר-לָנוּ, וְיִקְחֶהָ לָנוּ.</p>	<p>Minhat Shai (de Yedidya Salomon ben Abraham Norzi) sur De 30:12-13</p> <p>"<i>Pour nous</i>" (<i>lanû</i>) : le premier et le second et le quatrième des "<i>pour nous</i>" (<i>lanû</i>) sont écrits avec un daguash dans le "<i>laméd</i>" [sous-entendu : mais pas le troisième].</p>
---	--

אלשיך על דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג	Alsheikh (Moshé) sur De 30:12-13 (Traduct° Google Translate corrigée)
<p>"כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחקה הוא. לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה".</p> <p>"ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו". (יא - יד):</p> <p>ראוי לשית לב איזו מצוה היא, שאם היא מצוה פרטית מה נשתנית מכל השאר שהיתה בה חששה, שבשמים או מעבר לים היא. ורבותינו ז"ל (עירובין נה א) פירשו שהיא השגת חכמת התורה, אך הלשון יורה יותר על מצוה פרטית.</p> <p>ועוד איך היה עולה על לב שהיתה שום מצוה נפלאה ורחוקה או בשמים או מעבר לים והיא אצלם מקובלת בפניהם.</p> <p>ועוד אומרו בפיו ובלבבך, שהיה לו לומר בלבבך ובפיו לעשותו והיו כסדר מחשבה דבור ומעשה.</p> <p>ועוד כי עד כה דבר בלשון נקבה ואחר כך בלשון זכר באומרו הדבר ובאומרו לעשותו. ועוד אומרו ראה נתתי לפניך כו', איך יקושר אל הקודם. ולמה מחלק לשנים החיים והטוב וכן המות והרע.</p> <p>ועוד כי גם הצדיקים לא יבצר מהם כי גם המותה לחסידיו.</p> <p>ועוד אומרו אשר אנכי מצוה כו', שהוא אמור למעלה כמה פעמים. וכן ענין ואם יפנה לבבך כו'.</p> <p>ועוד אומרו העדוטי כו' החיים והמות נתתי לפניך, הלא נאמר למעלה.</p> <p>ועוד אומרו ובחרת בחיים, למה לא נאמר למעלה סמוך אל אומרו ראה נתתי לפניך כו'.</p> <p>ועוד אומרו הברכה והקללה, שגם החיים והמות ברכה וקללה המה. ועוד כאשר אמר ובחרת בחיים היה לו לומר ובחרת בברכה.</p> <p>ועוד אומרו למען תחיה אתה וזרעך, איך תחוייב טובת זרעו מהיותו בוחר בחיים.</p> <p>ועוד אומרו לאהבה כו', שכבר נאמר פעמים אין מספר.</p> <p>ועוד אומרו כי הוא חייך ואורך ימך לשבת כו', שנראה שתכלית היותו יתברך חיינו הוא לשבת על האדמה, ואינו כן כי אם שבת על האדמה אחד מהייעודים</p>	<p>(12) <i>"Elle n'est pas dans le ciel, pour dire : Qui montera pour nous vers le ciel et il la prendra pour nous, et il nous la fera entendre, et nous la ferons ?"</i></p> <p>(13) <i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer, pour dire : Qui passera pour ns vers au-delà de la mer et il la prendra pour nous, et il nous la fera entendre, et nous la ferons ?"</i></p> <p>(14) <i>Car la parole [est] très proche de toi, dans ta bouche et dans ton cœur, pour la faire."</i> (Deutéronome 30:12-14)</p> <p>Il convient de noter de quel type de mitsva il s'agit : s'il s'agit d'une mitsva particulière, en quoi diffère-t-elle de tout ce qui la préoccupait, que ce soit au ciel ou au-delà de la mer. Et nos rabbins -que leur mémoire soit bénie- (<i>Éruvin</i> 55a) ont interprété que c'est l'atteinte de la sagesse de la Torah, mais le texte oriente plutôt sur une mitsva particulière.</p> <p>Et comment leur viendrait-il à l'esprit qu'il y avait une mitsva cachée et lointaine, soit dans le ciel soit de l'autre côté de la mer, et qu'elle soit acceptable pour eux.</p> <p>Et il est dit : "dans ta bouche et dans ton cœur" (14), ce qui revient à dire "dans ton cœur et dans ta bouche pour la faire" et ils étaient dans l'ordre de la pensée, de la parole et de l'action.</p> <p>Et de plus, jusqu'à présent il parlait au féminin et ensuite au masculin en disant "de le faire".</p> <p>Et puis il est dit : "vois, j'ai donné devant toi, etc" (15), comment est-ce lié à ce qui précède ? Et pourquoi diviser en années la vie et le bien aussi bien que la mort et le mal.</p> <p>Et de plus même les justes n'en seront pas protégés car même la mort est pour ses didèles .</p> <p>Et il est dit aussi "en ce que moi-même je t'ordonne etc" (16), qui est répété plus haut plusieurs fois. Et même chose pour "Et si se détourne ton cœur, etc.(17)".</p> <p>Et il est dit aussi : "Je prends à témoin, etc ... j'ai donné devant toi la vie et la mort" (19), ce qui n'est pas ce qui a été dit ci-dessus.</p> <p>Et il est dit "Tu choisiras la vie" (19), pourquoi n'est-ce pas dit plus haut près de la phrase : "vois, j'ai donné devant toi, etc" ?</p> <p>Et il est dit : "la bénédiction et la malédiction" (19), mais la vie et la mort sont aussi une bénédiction et une malédiction. Et aussi quand il est dit ; "Tu choisiras la vie", cela revient à dire : "tu choisiras la bénédiction".</p> <p>Et il est dit aussi : "afin qu tu vives, toi et ta descendance" (19), comment le bien de sa semence sera-t-il garanti par son choix de la vie ?</p> <p>Et il est dit : "pour aimer etc" (20), ce qui a déjà été dit un nombre incalculable de fois.</p> <p>Et il est dit aussi : "car il est ta vie et la longueur de tes jours pour demeurer etc." (20), ce qui semble dire que le but de sa vie bénie est de demeurer sur la terre ..., et ce n'est le cas que si demeurer sur la terre [n'est qu']une des promesses [et] que la vie et la</p>

אשר החיים ואורך ימים גדולים ממנו.

longueur des jours sont plus grandes qu'elles.

De plus, **la vie et la longueur des jours** sont dans le monde à venir après la fin du **séjour sur terre**. Il est vrai que nos rabbins -que leur mémoire soit bénie- ont dit ici (ibidem) : 'il est dit : "*Car cette mitsva que moi-même t'ordonne aujourd'hui n'est pas cachée* etc." (11) Cela parle de la Torah, et ce n'est pas considéré comme étranger selon le sens simple de l'Écriture. Parce que la nature de la langue indique que c'est d'une mitsva particulière, en cachant son genre, (?) qu'il parle, et non des règles [générales ?] de la Torah, mais je considérerai selon leur opinion que l'Écriture a été écrite avant ce verset qui parle de la Torah.

Et c'est lui qui dit ; "*Car tu écouteras la voix du Seigneur ton Dieu pour garder... ce qui est écrit dans ce livre de la Torah*, etc." (10) Et la question, c'est qu'après avoir dit plus haut "*Et toi, tu reviendras...* etc." (9), qui assure de dire qu'il ne sera pas impossible pour Israël de revenir vers Dieu, et à cause de cela, "*te fera surabonder...* etc." (9).

Il dit ensuite : Ne soyez pas surpris de la réalité de la réponse que j'ai dit que vous ferez. Car je vous conseille de vous préparer un chemin dont vous saurez avec certitude qu'il satisfera vos besoins et vous reviendrez à Dieu sans aucun doute.

Et c'est parce que tu entendras la voix de Dieu sans aucun doute, parce que tu reviendras dire que tu iras au Beit Midrash [maison d'étude], alors tu entendras la voix du Seigneur ton Dieu, parce que celui qui entend la Torah de son maître dans le Beit Midrash est celui qui entend de la bouche de la Shekhinah comme on le sait, et aussi "*l'étude doit être honnête afin de garder...* etc..." **ce qui est écrit dans ce livre** (10a), et par là j'ai dit : "**quand tu retourneras vers le Seigneur ton Dieu de tout ton cœur**" (10b) dans tes deux penchants. Et c'est comme [le dit] la sentence très connue de nos rabbins -que leur mémoire soit bénie-- (*Qiddushin* 30b) : "*si ce misérable [le mauvais penchant] te rencontre, amène-le dans le Beit Midrash [c'est-à-dire étudier la Torah] ; si c'est une pierre, elle fondra...* etc."

(11) Et selon cette tradition, leur sentence -que leur mémoire soit bénie- enseigne que cette mitsva parle de la Torah mentionnée. Mais si la mitsva n'est pas interprétée seulement d'une mitsva particulière, il est possible qu'il parle de la réponse [la "teshuvah"] mentionnée ci-dessus. Mais de leurs propos nous retiendrons que le verset "*Car tu écouteras...* etc" (10) parle de la Torah et qu'à cause d'elle, ensuite, est discutée la teshuvah. Et il est dit : cela revient à dire que c'est en étudiant la Torah dans le Beit Midrash, que le mauvais penchant sera maîtrisé et que viendra la teshuvah.

Il est dit : "*cette mitsva...etc*", quand je t'ai dit que grâce à l'étude ton penchant sera maîtrisé et que tu reviendras, qu'il ne soit pas maintenant caché à tes yeux que le mauvais penchant sera vaincu en disant : De même que je n'ai pas encore péché contre mon mari et celui qui m'a fait pécher, de même fera un autre qui m'a tenu et c'est lui qui est le propriétaire de la maison, parce qu'il s'érigera en maître sur moi et même il s'érigera en maître mais je n'aurai pas le pouvoir sur lui, et de même lui, c'est une force

ועוד כי החיים ואורך ימים הם בעולם הבא אחרי תום שבת על האדמה:

אמנם הנה אמרו רבותינו ז"ל (שם) כי אומרו כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך

היום לא נפלאות כו' על התורה ידבר, והלא כמו זר נחשב על פשט המקרא.

כי הלא טבע הלשון יורה כי על מצוה פרטית דסליק מינה ידבר ולא על כללות התורה. אך אחשבה לפי דעתם כי מקרא שכתוב קודם לפסוק זה על התורה ידבר.

והוא שאומר כי תשמע בקול ה' אלהיך לשמור כו' הכתובה בספר התורה כו'.

והענין, כי אחרי אומרו למעלה ואתה תשוב כו', שמבטיח לומר שלא יבצר

מישראל מלשוב עד ה', ועל ידי כן והויתרך כו',

אמר אחר כך אל תתמה על מציאות התשובה שאמרתי שתעשו.

כי הנני מייעצך תכין לך דרך שתדע בודאי שיכנע יצרך ותשוב עד ה' בלי ספק.

והוא כי תשמע בקול ה' בלי ספק, כי תשוב כו' לומר כי תלך לבית המדרש שאז

תשמע בקול ה' אלהיך, כי השומע תורה בבית המדרש מרבו כשומע מפי השכינה

כנודע, וגם שיהיה הלימוד ככונה כדי לשמור כו' הכתובה בספר הזה, אז על ידי

כך אמרתי כי תשוב אל ה' אלהיך בכל לבבך בשני יצריך. והוא כנודע מאמר

רבותינו ז"ל (קידושין ל ב) כי אם פגע בך מגול זה משכחו לבית המדרש אם

אבן הוא נמוח כו':

(יא) ועל פי דרך זה יהיה מאמרם ז"ל שאומרים כי המצוה הזאת על התורה

הנזכרת ידבר. אך לבל יתפרש אומרו המצוה רק על מצוה פרטית, יתכן כי על

התשובה הנזכרת למעלה ידבר. אלא שמדבריהם נקח כי פסוק כי תשמע כו' על

התורה ידבר, שעל ידה תמשך התשובה כמדובר. ונאמר כי כהתימו לומר שעל ידי

לימוד התורה בבית המדרש יכנע היצר הרע ותבא התשובה.

אמר כי המצוה הזאת כו', כאשר אמרתי לך שעל ידי הלימוד יכנע יצרך ותשוב,

אל יפלא עתה בעיניך נצוה את היצר הרע באמור ומה אם טרם אחטא גבר עלי

והחטיאני, ומה יעשה אחר שהחזיק בי והוא בעל הבית כי ישתרר עלי גם השתרר

ולא אוכל לו, ומה גם כי כח רוחני הוא ואני חומר עכור לעמוד נגדו.

<p>על כן אפשר יעלה על לב איש, צריך כח אלהי רוחני מן השמים להתאזר נגדו. ואם הכח ההוא נתנו יתברך למטה לארץ לא לנו הוא, ומי יתן ידענו ונשלח אחר חכם חרשים אשר לו הכח ההוא מסוף העולם ויודיענו. על כן אמר</p> <p>המצוה הזאת היא התשובה לא נפלאות היא ולא רחוקה היא:</p> <p>(יב) ופירש מה שאמרתי לא נפלאות היא כי לא בשמים היא לאמר כו'. ומה שאמרתי ולא רחוקה היא הוא כי (יג) לא מעבר לים היא לבקש היודע הנצוח ונעשנה, (יד) כי קרוב אליך הדבר מאד שהוא הלימוד בבית המדרש שאמרתי לך לעמוד נגד יצרך. שהוא אם פגע בך מגוול זה משכחו לבית המדרש. וזהו אומרו בפיך שהוא הלימוד ועל ידי כן יטהר לבבך ממחשבות רע ויטפל בטוב לעשותו בפועל.</p> <p>ואמר קרוב לשון זכר וכן אומרו לעשותו ולא אמר לעשותה, אלא שאינו חוזר אל המצוה האמורה למעלה, כי אם אל הלימוד כמדובר, העוזר להכניע היצר הרע. ועל ידי כן תעשה התשובה היא המצוה האמורה למעלה, והוא כי על ידי עסק התורה נעשה בזכות התורה סניגור, הוא כח קדוש המכניע את היצר הרע, ומאליה תבא המצוה שלמעלה היא התשובה:</p>	<p>spirituelle et moi je suis une matière trouble pour tenir contre lui. C'est pourquoi il est possible d'entrer dans le cœur de quelqu'un, une puissance divine spirituelle du ciel est nécessaire pour aider contre lui. Et si il (-qu'il soit béni-) a donné ce pouvoir, en bas, sur la terre, il n'est pas à nous ; Ah ! s'il nous le faisait connaître et nous envoyait un autre sage [connaisseur] des secrets qui a cette force depuis la fin du monde et nous la ferait connaître !, c'est pourquoi il [est] dit :</p> <p>cette mitsva, c'est la teshouvah, elle n'est pas cachée et elle n'est pas éloignée.</p> <p>(12) Et l'interprétation que j'ai dite sur : "<i>elle n'est pas cachée</i>" car "<i>elle n'est pas dans le ciel, pour dire ... etc</i>". Et ce que j'ai dit sur : "<i>et elle n'est pas éloignée</i>" (13) "<i>et elle n'est pas au-delà de la mer</i>" pour demander à l'éternel, celui qui sait, et nous le ferons (14), "<i>Car la parole [est] très proche de toi</i>" (14), c'est lui le misérable dans le Beit Midrash que je t'ai dit tenir contre ton penchant. C'est-à-dire : "<i>si ce misérable [le mauvais penchant] te rencontre, amène-le dans le Beit Midrash [c'est-à-dire étudier la Torah]</i>". Et c'est ce qui est dit : "dans ta bouche", c.à.d. l'étude, et par cela ton cœur sera purifié des mauvaises pensées et prendra soin du bien pour le faire (le mettre en pratique).</p> <p>Et il est dit "proche" au masculin et donc il est dit "de le faire" et il n'est pas dit "<i>de la faire</i>", sauf que cela ne renvoie pas à la mitsva mentionnée plus haut, mais plutôt à l'étude (<i>limmûd est en hébreu un mot masculin, alors que mitsvah est féminin</i>) comme cela a été discuté, [l'étude] qui aide à maîtriser le mauvais penchant. Et à cause de cela "<i>tu feras teshouvah</i>" est la mitsva mentionnée plus haut, et c'est par elle (l'étude) qu'en s'occupant de la Torah nous devenons par le mérite de la Torah - avocat, c'est une force sainte qui soumet le mauvais penchant, et de là vient la mitsva mentionnée plus haut, et c'est la teshouvah.</p>
---	---

<p>דעת זקנים מבעלי התוספות דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב</p> <p>(יב) "מי יעלה לנו" השמימה. הרי מילה בראשי תיבות רמז שבזכות מילה עלה משה לשמי' לקבל התורה :</p>	<p>Da'at Zeqénim Ba'alé Ha-tossafot (connaissance des anciens tossafistes)</p> <p>(12) "Qui "montera pour "nous vers le "ciel – Voici un mot fait d'initiales (rashéi tévot) : Allusion à ce que c'est par le mérite de la circoncision (ה"מ"י"ל"ה) que Moïse est monté vers le ciel pour recevoir la Tora.</p>
--	---

<p>מלבי"ם דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג</p> <p>(יב) לא בשמים היא. הוא באור על מה שאמר לא נפלאות היא:</p> <p>(יג) ולא מעבר לים היא. הוא באור על ולא רחוקה היא:</p>	<p>MALBIM (Rav Méir Leibusch ben Yehiel Mikhal) sur De 30:12-13</p> <p>(12) <i>elle n'est pas dans le ciel</i> – Cela éclaire [les mots] : "elle n'est pas cachée".</p> <p>(13) <i>Et elle n'est pas au-delà de la mer</i> – Cela éclaire [les mots] : "elle n'est pas éloignée"</p>
---	---

<p>רש"ר הירש דברים פרשת ניצבים פרק ל פסוק יב-יג</p> <p>(יב) לא בשמים הוא. ההכרות והמעשים שהיא מתכוונת אליהם אינם בתחום העל - חושי, השמימי, וכל ההתגלויות האלוהיות הדרושות להבנתה ולקיומה כבר ניתנו לנו במלואן ודבר לא נותר מהן בשמים. לפיכך לא תוכל לומר: היכן נמצא איש</p>	<p>Rabbi Samson Raphaël Hirsch sur De 30:12-13</p> <p>(12) <i>Elle n'est pas dans le ciel</i>. – Les connaissances et les actions auxquelles il se réfère ne se trouvent pas dans le royaume super-sensoriel céleste, et toutes les révélations divines nécessaires à sa compréhension et à son existence nous ont déjà été données intégralement et il n'en reste rien au ciel. Donc tu ne pourras pas dire : Où y a-t-il un</p>
---	--

<p>בעל רוח על - אנושית שיחדור למעננו לסודות השמים או שיריד לנו מן השמים התגלות חדשה שתשלים את הכרתנו, ורק אם נמצא איש כזה אשר רוח אלהים בו, נוכל לקיים את התורה על פי רצון ה'.</p> <p>(יג) ולא - מעבר לים היא. וההכרות והמעשים שהיא מתכוונת אליהם אינם מותנים בנסיבות ובמצבים המתקיימים אי - שם בארץ מרחקים, ולפיכך לא תוכל לומר: התורה מתאימה לארצות ולמצבים השונים באקלימן ובתנאיהם החברתיים מאלה שאני חי בהם; ימים מפרידים ביני לבינם וחוסר ידיעתם מונעת את הבנת התורה שמוטל עלי לקיימה. יש צורך שאדם יפליג למדינות הים וילמד את תנאי אדמת התורה במקומה ובארצה, והוא יביא לנו את הידיעה החסרה לנו, למען נבין את התורה בטרם נקיימנה. כל הדברים האלה אין בהם ממש.</p>	<p>homme avec un esprit surhumain qui pénétrera pour nous les secrets du ciel ou qui nous enverra une nouvelle révélation du ciel qui complétera notre connaissance, et seulement si nous trouvons un tel homme qui a l'esprit de Dieu en lui, nous pourrions garder la Torah selon la volonté de Dieu.</p> <p>(13) <i>Et elle n'est pas au-delà de la mer</i>. – Et les connaissances et les actions auxquelles elle se réfère ne sont pas conditionnées par les circonstances et les situations qui existent - quelque part dans un pays lointain, et donc vous ne pourrez pas dire : La Torah S'adapte aux différents pays et situations (d'Ekliman?) et à leurs conditions sociales par rapport à celles dans lesquelles je vis ; Des jours me séparent d'eux et leur méconnaissance empêche la compréhension de la Torah que je suis chargé de faire respecter. Il est nécessaire qu'une personne navigue vers les pays de la mer et apprenne les conditions du pays de la Torah à sa place et dans son pays, et il nous apportera la connaissance qui nous manque, afin que nous comprenions la Torah avant de l'accomplir. Toutes ces choses ne sont pas par elles-même réalité.</p>
---	---

תורה תמימה דברים פרק ל פסוק יב-יג	Tora Temima sur De 30:12-13
<p>(יב) לא בשמים היא - א"ר אבדימי בר חמא, מאי דכתיב לא בשמים היא - שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריהט [עירובין נ"ה א']:</p> <p>"ולא מעבר לים היא". – ואם מעבר לים היא, אמה צריך לעבור אחריה.</p> <p>לא בשמים היא - מאי לא בשמים היא, רבא אמר, לא תמצא במי שמגביה דעתו עליה כשמים, ור' יוחנן אמר, לא תמצא בגסי הרוחי [שם שם]:</p> <p>"ולא מעבר לים היא". – רבא אמר: – ולא תמצא במי שמרחיב דעתו עליה פנים.</p> <p>"ולא מעבר לים היא": רבי יוחנן אמר: – לא תמצא לא בסחרנים ולא בַתְּגָרִים.</p> <p>לא בשמים היא - מאי לא בשמים היא, א"ר ירמי', שכבר נתנה תורה מהר סיני ואין אנו משגיחין בבת קוליא [ב"מ נ"ט ב']:</p> <p>לא בשמים היא - אמר רב יהודה אמר שמואל, שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה, אמרו לו ליהושע שאל, אמר להו לא בשמים היא [תמורה ט"ז א']:</p> <p>(יג) ולא מעבר לים - א"ר אבדימי בר חמא, מאי דכתיב ולא מעבר לים היא - שאם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריהיג [עירובין נ"ה א']:</p> <p>ולא מעבר לים - מאי ולא מעבר לים היא, רבא אמר, לא תמצא במי שמרחיב דעתו עליה כמים [ר' יוחנן אמר לא תמצא לא בסחרנים ולא בתגרניםטו] [עירובין נ"ה א']:</p>	<p>12)- <i>Elle n'est pas dans le ciel</i>. – Rabi Avdimi bar Hama a enseigné : Que veut dire : "<i>Elle n'est pas dans le ciel</i>" ? Si elle était dans le ciel, tu devrais y grimper pour l'atteindre ('Erouvin 55a)⁹.</p> <p><i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer"</i> [indique que] – si elle était au-delà de la mer, tu devrais la traverser pour l'atteindre, [car il faut déployer tous les efforts nécessaires pour étudier la Torah].</p> <p><i>Elle n'est pas dans le ciel</i>. – Que veut dire : "<i>Elle n'est pas dans le ciel</i>" ? Rava a enseigné : Tu ne la trouveras pas chez celui qui élève sur elle son savoir comme le ciel [en raisonnant sans limite sur ses fondements par manque de foi en son authenticité]. Rabi Yohanan a enseigné : Tu ne la trouveras pas chez les orgueilleux [qui ne s'abaissent pas à interroger ceux [qui sont] aptes à leur fournir les connaissances qu'ils ne détiennent pas] (<i>ibid.</i>)¹⁰.</p> <p><i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer"</i> – Rava a enseigné – Et tu ne la trouveras pas auprès de qui "élargit sur elle son esprit" comme la mer, [c'est-à-dire qui se complaît dans la vie de ce monde-ci].</p> <p><i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer"</i> – Rabbi Yohanan a enseigné : – Tu ne la trouveras pas chez les commerçants et les marchands ambulants, [qui, pris par leurs déplacements constants, ne peuvent se consacrer à son étude]. (<i>ibid.</i>)</p> <p><i>Elle n'est pas dans le ciel</i>. – Que veut dire : "<i>Elle n'est pas dans le ciel</i>" ? Rabi Yirmeya a enseigné : Maintenant que la Tora a été donnée au mont Sinaï, nous ne prêtons plus attention à une voix du Ciel [pour trancher les problèmes de <i>halakha</i> à l'encontre de la majorité] (<i>Baba Metsi'a</i> 59b)¹¹.</p> <p><i>Elle n'est pas dans le ciel</i>. – Rav Yehouda a enseigné [au nom de] Chemouel : Trois mille halakhot ont été oubliées pendant les journées de deuil pour Moshé. Ils ont dit à Yehochou'a : "Demande à Hachem, comme le faisait Moshé !" Il a répondu : Elle n'est pas dans le ciel !" (<i>Temoura</i> 16a)¹².</p> <p>13)- <i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer"</i> – RavAvdimi bar Hama a enseigné : Que veut dire : "<i>Et elle n'est pas au-delà de la mer</i>" ? Si elle était au-delà de la mer, tu devrais la traverser pour l'atteindre ('Erouvin 55a)¹³</p> <p><i>"Et elle n'est pas au-delà de la mer"</i> – Que veut dire "<i>Et elle n'est pas au-delà de la mer</i>" ? Rava a enseigné : Tu ne la trouveras pas auprès de qui "élargit sur elle son esprit" comme la mer, [c'est-à-dire qui se complaît dans la vie de ce monde-ci]. Rabi Yohanan a enseigné : Tu ne la trouveras pas chez les commerçants et les marchands ambulants [qui, pris par leurs déplacements constants, ne peuvent se consacrer à son étude] (<i>ibid.</i>)¹⁴⁻¹⁵</p>

דעת מקרא - דברים פרק ל פסוק יב-יג	Da at Miqra sur De 30:12-13
<p>(יב) לֹא־בְשָׁמַיִם וג' – זֶה מִשָּׁל לְדַבּוּר 'לֹא־נִפְלְאוֹת'. וְרוֹצֵה לֹאמֹר : אֵין קִיּוֹם הַתּוֹרָה תְּלוּי בְּהַשְׁגוֹת נִסְתָּרוֹת.</p> <p>לֹאמֹר – שֶׁהָיִיתָ אוֹמֵר, אֱלֹו הָיְתָה בְּשָׁמַיִם :</p> <p>מִי־יַעֲלֶה־לָּנוּ – מִי יַעֲלֶה לְמַעַנְנוּ. כְּמוֹ : וּמִי־יִלְדֶּה־לָּנוּ (יש' ו ח).</p> <p>וַיִּשְׁמַעְנוּ אוֹתָהּ וַנַּעֲשֶׂהָ – נִקְיָם אוֹתָהּ. וְרוֹצֵה לֹאמֹר : אֵין נִבְיָא אֲתַנּוּ שִׁילְמַדְנוּ אֶת סוּדוֹתֶיהָ וְרַמְזֶיהָ כְּדִי שֶׁנִּדַּע אֵיךְ לְקַיְמָהּ. הוּא שֶׁנֶּאֱמַר בַּתְּרַגּוּם הַיְרוּשָׁלְמִי : אֱלֹוִי מֶן אֵין הָנֹחַ לֹן סֵד כְּמִשְׁה נִבְיָא דִּי יִסָּק לְשִׁמְיָא, וְיִיְיָ יְתָה לָנָא, וַיִּשְׁמַע יְת פְּקוּדֵיָא וַנַּעֲבֵד יְתָהוֹן. הֵינּוּ : הַלֹּוֹאִי מָה אִם הָיָה לָנוּ אֶחָד כְּמִשְׁה הַנִּבְיָא אֲשֶׁר יַעֲלֶה לְשָׁמַיִם, וַיִּבְיָא אוֹתָהּ לָנוּ, וַיִּשְׁמַע אֶת הַמִּצְוֹת וַנַּעֲשֶׂה אוֹתָן.</p> <p>(יג) וְלֹא־מֵעֵבֶר לַיָּם הוּא – שֶׁקִּשָּׁה לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ. וְזֶה מִשָּׁל שֶׁל 'וְלֹא־רַחֲקָה הוּא'. וְרוֹצֵה לֹאמֹר : אֵין קִיּוֹם הַמִּצְוֹת כְּרוּךְ בְּמַעֲשִׂים שֶׁקִּשָּׁה לַעֲשׂוֹתָם.</p> <p>וּמְלִיצַת הַכְּתוּב מְבַאֲרֶת בַּתְּרַגּוּם הַיְרוּשָׁלְמִי :</p> <p>הַלֹּוִי הָנֹחַ לֹן סֵד כְּיוֹנָה נִבְיָא דִּיחֲחוֹת לְעַמִּי יִמָּא רַבָּא, וְיִיְיָ יְתָה לֹן, וַיִּשְׁמַע יְת פְּקוּדֵיָא וַנַּעֲבֵד יְתָהוֹן.</p> <p>הֵינּוּ : הַלֹּוִי הָיָה לָנוּ אֶחָד כְּיוֹנָה הַנִּבְיָא שֶׁיֵּרֵד לְעַמִּי הַיָּם, וַיִּבְיָא אוֹתָהּ לָנוּ, וַיִּשְׁמַע אֶת הַמִּצְוֹת וַנַּעֲשֶׂה אוֹתָן.</p> <p>וְעוֹד יֵשׁ מְבַאֲרִים אֶת כְּוָנַת הַכְּתוּב, שֶׁרוֹצֵה לֹאמֹר : אֵין הַתּוֹרָה צְרִיכָה בְּשִׁבִּיל לְהַבִּין מִצְוֹתֶיהָ לְפִתְרוֹנוֹת רַחוּקִים. כִּי כָלוּל בַּתּוֹרָה כָּל הָרְאוּי שֶׁיִּהְיֶה בָּהּ.</p> <p>וְנִקָּל לְלַמֶּדָה בְּפִיו וּלְצִירָה בְּלֵב (רלב"ג).</p>	<p>12)- <i>Elle n'est pas dans le ciel</i>, etc. – C'est une parabole pour dire 'pas cachée'. Et cela veut dire que l'existence de la Torah ne dépend pas de notions occultes.</p> <p><i>Pour dire</i> – que tu dirais : <i>si seulement elle était dans le ciel</i> ;</p> <p><i>Qui montera pour nous</i> – Qui montera en notre faveur. Comme "<i>Qui ira pour nous ?</i>" (Is 6:8)</p> <p><i>Et il nous la fera entendre et nous la ferons.</i> – pour l'accomplir. Et cela veut dire : Il n'y a pas de prophète avec nous pour nous enseigner ses secrets et cela suggère : <i>afin que nous sachions comment l'accomplir</i>. C'est ce qui est dit dans le Targum Yerushalmî:</p> <p>"Ah ! Si nous avions quelqu'un comme Moïse le prophète, qui monterait au ciel, la prendrait pour nous, et nous en ferait entendre les préceptes pour que nous les mettions en pratique !"</p> <p>13) <i>Et elle n'est pas au-delà de la mer</i> – qui est difficile à atteindre. Et c'est une parabole de "<i>et elle n'est pas éloignée</i>". Et cela veut dire [que] l'accomplissement de la mitsva n'est pas lié à des actes difficiles à mettre en pratique.</p> <p>Et cette sentence de l'écriture est clarifiée dans le Targum Yerushalmî :</p> <p>"Ah ! Si nous avions quelqu'un comme Jonas le prophète; qui descendrait dans les profondeurs de la Grande Mer, nous la remonterait et nous en ferait entendre les préceptes pour que nous les mettions en pratique ! " C'est-à-dire : [<i>idem</i>, mais traduit de l'araméen en hébreu] :</p> <p>"Ah ! Si nous avions quelqu'un comme Jonas le prophète; qui descendrait dans les profondeurs de la Grande Mer, nous la remonterait et nous en ferait entendre les préceptes pour que nous les mettions en pratique ! "</p> <p>Et il y a aussi ceux qui précisent l'intention du texte, qui voudrait dire [que] la Torah n'a pas besoin pour faire comprendre ses commandements d'interprétations éloignées.</p> <p>Car la Torah contient tout ce qui convient d'y être.</p> <p>Et il est facile de l'apprendre par la bouche et de le dessiner dans le cœur (cf. Ralbag).</p>

Légende, notes et repères chronologiques :
voir page suivante (page 12)

Les sources : presque tous les textes sont cités ici d'après le logiciel "**Responsa Project**" de l'université Bar Ilan, version 20 (de 2012), parfois complété (ou recoupé) par ...

- ... "Judaic Bookshelf : Master Library" (CD. T.E.S. 2010)
- ... "Tora Temima" : édition de la Bible (Houmash) en hébreu + français, avec Rashi et des extraits de la tradition rabbinique (Gallia, Jerusalem 1998)
- ... "Daat Mikra" : commentaire biblique en hébreu publié par le "Mossad ha-Rav KOOK" (1865-1935), offrant un solide résumé des commentaires traditionnels. L'interprétation y est principalement basée sur le *peschat* (lecture directe et littérale du texte) ; pour De 30:12-13 = tome דבריהם (Jérusalem 2001)

Les traductions en français sont tirées de (ou inspirées par) :

- ... "Tora Temima" Tome 5 "*Devarîm*", [traduction : Jacques KOHN]
- ... le site web "*Sefaria*" [traduction : la communauté Sefaria]
- ... "*Targum du Pentateuque. Tome IV : Deutéronome*" (Cerf, Paris 1980), [traduction : Roger LE DEAUT et Jacques ROBERT]

Légende :

- gras / italique = citations (de la Bible ou du Talmud)
- gras non italique = mots tirés d'une citation
- italique / non gras = autres citations ou variantes d'un targum

Notes :

- Responsa = imposante base de données réunies dans le logiciel de l'université Bar Ilan "*Responsa Project*". La version 20 (de 2012) est ici utilisée. - Responsa cite aussi 1 long commentaire de Rabbénû be-Khayé (Bahya ben Asher Ibn Halawa, Saragosse, 1255-1340) sur De 30₁₂, mais non retenu ici car très inscrit dans la tradition de la Kabbale.
- les noms propres, sont écrits en police Arial [mais leur transcription varie beaucoup selon les sources utilisées].

Sont parfois cités :

- + MAÏMONIDE : Ha-Rav Moshé ben Maïmon (RaMBaM) 1138 – 1204, à Cordoue, auteur du "*Guide des égarés*" et du "*Mishné Torah*".
- + Rabbi Levin ben GERSHOM (RaLBaG, dit Gersonide) 1288 – 1344, à Bagnols sur Cèze (dans le Gard), considéré comme le plus grand philosophe juif, après Maïmonide.

Repères chronologiques (les dates précises sont proposées en 2023 dans Wikipedia ... et parfois aussi ailleurs) :

- les TARGUM^{im} : traductions araméennes orales de la Bible dans les synagogues ; fixées vers les 3°- 4° siècles.
- le TALMUD Babli (de Babylone) : études et discussions à partir de la Michna, compilé entre les 3° et 6° siècles.
- RASHI de Troyes (**R**abbi **S**hlomo ben **I**tshaq Ha-Tsarfati) 1040-1105, commentateur incontournable de la tradition.
- Abraham ben Méir IBN EZRA (1089 - 1167) en Andalousie, considéré comme le plus grand des commentateurs de la Bible, après Rashi.
- Rabbénû Asher ben Yehiel, dit "RO'SH" (1250 - 1327) à Tolède.
- Rabbénû BE-HAYYÉ (Bahya ben Asher Ibn Halawa), à Saragosse, (1255 - 1340).
- Ya'aqov ben Asher, dit "BA'AL HA-TOURIM" (1269 - 1340), fils du Ro'sh, à Cologne, puis Castille en Espagne.
- 'Ovadya ben Ya'aqov SFORNO (1475 – 1550), à Rome puis Bologne (Italie).
- Moshé ALSHEIKH (1508 – 1593) dit "ha-Qadosh", rabbin ottoman, élève de Joseph Caro, à Safed.
- Yedidyah Solomon ben Abraham **Norzi** (1580 – 1626) à Mantoue en Italie, auteur du célèbre "MINHAT SHAÏ".
- DA'AT ZEQÉNIM mi-ba'aléi ha-tossafot (date inconnue, 1° publication en 1783).
- MALBIM (**Mé**'ir Leibush **ben** Jehiel Michel WEISER), (1809 – 1879), en Volhynie, à Bucarest et à Kiev.
- Rabbi Samson Raphaël HIRSCH (1808 – 1888), à Emden, en Moravie, puis à Francfort sur le Main.
- + TORA TEMIMA de Rabbi Baruch EPSTEIN (né en 1860) Vilna 1904, ré-édition Chad V'Chalak, Jérusalem 2005.
- + DA'AT MIKRA : résumé des commentaires pour grand public hébreophone, projet dirigé par Yehuda KIEL.